

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

бізнес «по-новому». Це належний спосіб державного регулювання сфери господарської діяльності суб'єктів підприємництва. Доцільним було б державі, враховуючи стан сучасної економіки країни, також передбачати способи запобігання банкрутству в планах дій, та стратегіях розвитку країни.

Бібліографічні посилання:

1. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент. Житомир: ЖІТІ, 2001. URL: <http://buklib.net/books/28559/>
2. Коваленко О.В., Складенко К.В. Банкрутство підприємств України: причини та наслідки. Вісник Запорізької державної інженерної академії. 2013. URL: <http://www.zgia.zp.ua>
3. Мелех Л.В., Круць К.І. Санація боржника як судова процедура у справі про банкрутство. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2015. № 827. URL: <http://science.lp.edu.ua>
4. Пономаренко В.В., Перевалова Л.В. Визнання підприємства банкрутом. // Студентські конференції. (Економічні та правові аспекти розвитку підприємств). Харків: НТУ «ХПІ». 2014. URL: <http://archive.kpi.kharkov.ua>
5. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України, зміни на 19.10.2016 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
6. Цивільне право: підручник: у 2 т. / За ред. В. І. Борисової, та інших. Х., 2012. Т. 1. 656 с.

Юніна Марина Петрівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
та процесу факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Яшан Юлія Борисівна,

адвокат, м. Кропивницький

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ПРАВА НА КОМПЕНСАЦІЮ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Сьогодні в Україні триває процес формування ефективної системи судового захисту прав та свобод людини. До одного з основних елементів такої системи слід віднести надану ст. 55 Конституції України можливість громадянам звернутись за захистом своїх прав і свобод до міжнародних судових установ, зокрема, Європейського суду з прав людини.

Однак при цьому слід звернути увагу на те, що така можливість з'являється у громадянина, права або інтереси якого порушені, лише після використання всіх доступних національних засобів правового захисту. Вказане положення відповідає принципу міжнародного права щодо необхідності надання державі всіх можливостей для виправлення порушень своїх зобов'язань шляхом використання внутрішніх юридичних засобів до розгляду спору про право на міжнародному рівні [5, с.223].

23 лютого 2006 року був прийнятий Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який гарантував, що рішення Суду є обов'язковим для виконання Україною, офіційно визнавши тим самим рішення вказаного Суду джерелом національного права [3].

Рішення Європейського суду з прав людини приймаються на підставі норм Конвенції про захист прав та основних свобод людини, яка була прийнята в 1950 році та набрала чинності в 1953 році і яку Україна ратифікувала у 1997 році.

Європейська конвенція з прав людини стала першим міжнародним правозахисним документом, який був спрямований на захист широкого спектру громадянських та політичних прав людини [1].

Саме на захист та відновлення порушених прав, закріплених у Конвенції, і спрямовані рішення Європейського суду з прав людини.

Право на компенсацію моральної шкоди виникає, коли така шкода заподіяна порушенням будь-яких з прав, передбачених Конвенцією та протоколами до неї.

Аналіз рішень Європейського суду дає можливість зробити висновок про те, що найбільш часто присудження компенсації моральної шкоди відбувається при порушенні права на життя (ст. 2 Конвенції «Право на життя», ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканість», ст. 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя»). Підтвердженням вказаного можуть біти наступні справи:

За рішенням у справі «Басюк проти України» (2016 р.) суд визначив, що відбулося порушення ст. 2 Конвенції у зв'язку із вчиненням ДТП, внаслідок якої загинула донька заявника, та присудив заявникові 6000 євро у якості компенсації за моральну шкоду. Подібні рішення також були винесені у справах «Мащенко проти України» (2015) та інших[4].

Також за рішенням у справі «Акопян проти України» (2014 р.) суд визначив, що відбулося порушення ст. 5 Конвенції у зв'язку із безпідставним примусовим поміщенням на лікування у психіатричну лікарню, та присудив заявниці 12000 євро у якості компенсації за моральну шкоду.

Подібні рішення також були винесені у справах «Захаркін проти України» (2010), «Руденко проти України» (2014) та інших [4].

За рішенням у справі «Мамчур проти України» (2015 р.) суд визначив, що відбулося порушення ст. 8 Конвенції з огляду на невиправдане встановлення опіки над дитиною заявника та позбавлення права спілкування з нею, та присудив заявникові 15000 євро у якості компенсації за моральну шкоду [4].

Подібні рішення також були винесені у справах «Белоусов проти України» (2014), «Дземюк проти України» (2014) та інших.

Однак у той же час Конвенція визначає ряд обмежень при здійсненні права людини на компенсацію моральної шкоди. Так, ст.ст.8,9 і 10 Конвенції в пункті першому гарантують певні права і свободи, а в пункті другому закріплюють загальні принципи та конкретні положення, на які може посилається держава, як договірною стороною Конвенції, обмежуючи здійснення цих прав і свобод. Зокрема другі пункти вказаних статей визначають, що таке обмеження можливе лише у випадках, передбачених законом, коли воно необхідне в демократичному суспільстві для досягнення однієї із законних цілей. Такими цілями можуть бути: забезпечення національної безпеки; забезпечення територіальної цілісності, громадського спокою або економічного добробуту; охорона порядку і запобігання злочинам; охорона здоров'я чи моральності; захист репутації, прав і свобод інших осіб; запобігання розголошенню конфіденційно одержаної інформації; забезпечення авторитету і безсторонності суду [2, с.17].

Таким чином, зважаючи на проведений аналіз рішень Європейського суду з прав людини, можна зробити висновок про те, що право на компенсацію моральної шкоди виникає у випадках порушення будь-яких прав, передбачених Конвенцією про захист прав та основних свобод людини та протоколами до неї. У той же час право на компенсацію моральної шкоди не є необмеженим і можливе лише за наявності певних умов.

Бібліографічні посилання:

1. Ігнатенко Т.В. Природа Конвенції про захист прав і основних свобод людини. URL: <http://www.judges.org.ua/seminar21-5.htm> (дата доступу 01.11.2018)
2. Конвенція про захист прав людини та основних свобод (1950). *Практика Європейського Суду з прав людини. Рішення. Коментарі*. 1999. №2 С.17.
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: закон України від 23 лютого 2006р. № 3477-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата доступу 01.11.2018)
4. Рішення щодо України, винесені Європейським судом з прав людини. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_9329(дата доступу 01.11.2018)
5. Судебная защита прав и свобод граждан. Научно-практическое пособие / Под ред. проф. В.П.Кашепова. М.: Норма, 1999. 255с.